

Les relacions interpersonals en el si del matrimoni

Dr. FRANCESC TORRALBA ROSELLÓ, pare de família i professor de la Universitat Ramon Llull.

1. Ésser humà: ésser de desig

Des dels orígens, el matrimoni està inscrit en l'ordre de la creació. El llibre del *Gènesi* revela la intenció del Creador: suscitar l'home i la dona com dos éssers capaços de lligar el seu destí en un amor integral. Units per la seva relació d'amor, fins a tal punt de ser considerats com 'una sola carn', són declarats, l'un amb l'altra, imatge de Déu, i invitats a viure a semblança de Déu. Del mateix Creador els ve aquesta missió de créixer, de multiplicar-se i de dominar la terra. D'aquesta manera esdevenen 'procreadors', associats per Déu mateix al naixement de nous éssers humans.

L'amor de desig està plenament inscrit en la naturalesa humana. L'eros no és un element adventici en l'estructura humana, ni una nota vergonyant, sinó que és un dinamisme que el mou a transcendir-se, a moure's cap a l'altre, a sortir de si mateix per anar cap a l'altre. L'home està radicalment obert a la dona, constitutivament cridat a formar una unitat de vida amb ella i aquest desig que el travessa per dins és la garantia de la continuïtat de l'espècie.

Com diu Benet XVI a *Deus Caritas est* (2006): "L'eros està com arrelat en la mateixa natura de l'home; Adam es posa a cercar i 'abandona el seu pare i la seva mare' per unir-se a la seva dona; només ambdós conjuntament representen la humanitat completa, es converteixen en 'una sola carn'. No menor importància revesteix el segon aspecte: en una perspectiva fundada en la creació, l'eros orienta l'home cap al matrimoni, un vincle marcat pel seu caràcter definitiu; així, i només així, es realitza el seu destí íntim".¹

La relació entre l'home i la dona té un lloc important en la Revelació.

D'aquesta manera, l'amor, la sexualitat, la fecunditat, la relació entre l'home i la dona té un lloc important en la Revelació i en la vida del poble d'Israel. En l'antropologia de signe bíblic, l'ésser humà no és una entitat autosuficient que es basta a si

1. BENET XVI, *Deus Caritas est*, & 11.

mateixa, sinó un ens vulnerable, radicalment cridat a sortir fora de si, a extasiar-se, per trobar la seva complementarietat en l'altre. És un ésser-en-relació i que solament en el decurs de la relació pot assolir la plenitud que està cridat a viure des de la més pregona profunditat del seu ésser.

2. Ésser humà: ésser-en-relació

L'alteritat no és un accident en la vida humana, sinó que és una nota constitutiva. Som gràcies als altres i estem cridats a obrir-nos als altres. L'individualisme és una ideologia destructiva per a l'ésser humà, perquè és en essència relació, obertura, interacció i el tancament solipsista sobre la seva pròpia individualitat només el porta a l'anorreament. El desig, doncs, no és una nota negativa o pecaminosa en la condició humana, sinó l'arrel del seu alliberament. El desig de plenitud mou el cor de l'home, l'obre als altres i el posa en camí cap a la recerca d'una Realitat que només coneix intuïtivament.

La relació conjugal, com tota altra, es va fent i es va consolidant al llarg del temps. Sovint s'hi barregen el mi-

llor i el pitjor: do i possessió, amor i odi, reconciliació i rebuig. No és pertinent una visió romàntica i idealista de la vida conjugal, però tampoc una percepció essencialment negativa i fatalista. La interacció entre els éssers humans sempre inclou una certa problemàtica i, en ocasions, tensions difícils de superar, però la relació és l'únic mode de realitzar-se plenament com a persona.

La gràcia del sagrament del matrimoni exerceix la seva acció a l'interior de l'amor humà i de les seves fragilitats, per tal de conformar aquest amor amb aquell que constitueix tota la vida del Crist, i del qual el mateix Crist ens dóna constantment testimoni.

3. Essència del matrimoni

El matrimoni és, per definició, la institució que articula una aliança entre els sexes i la successió de les generacions. Aquesta articulació és avui posada en qüestió. Sobre ella, però, descansa la família, que es pot definir com la cèl·lula social que es constitueix per l'intersecció dels lligams d'aliança i de filiació.²

2. Sobre aquesta temàtica, vegeu: C. S. SINGER, *Eloge du mariage, de l'engagement et autres folies*, Albin Michel, París, 2000; J. C. SAGNE, *L'homme et la femme dans le champ de la parole*, Desclée de Brouwer, París, 1995; J. JULLIEN, *Extase et exode, le don dans la famille et le don de Dieu*, en *Études* 382 (1995) 195-205; X. LACROIX, *Le corps de chair*, Cerf, París, 1992; *Les mirages de l'amour*, Bayard, París, 1997; *Le corps et l'esprit*, Cerf, París, 1999; *L'avenir, c'est l'autre: Dix conférences sur l'amour et la famille*, Cerf, París, 2000; *Oser dir le mariage indissoluble*, Cerf, París, 2001; J. LACROIX, *Forces et faiblesses de la famille*, Seuil, París, 1948; J. M. GHITTI, *Pour une éthique parentale. Essai sur la parentalité contemporaine*, Cerf, París, 2000; J. G. LEMAIRE, *Le couple, sa vie, sa mort*, Payot, Lausanne, 1979; X. LACROIX, *Passeurs de vie: Essai sur la paternité*, Bayard, París, 2004; Z. BAUMAN, *Amor líquido. Acerca de la fragilidad de los vínculos humanos*, FCE, Barcelona, 2005.

En el cor del sentit cristià del matrimoni s'hi troba una paradoxa. D'una banda, és l'arrel de compromisos ètics fonamentals per tot home, tota dona; però de l'altra, s'hi dona una de les dues formes de la radicalitat de la crida evangèlica. La definició cristiana del matrimoni, tal com l'Església l'ha rebuda de l'Esclat i de la Tradició, es troba, a la vegada, al cor dels béns humans i al cor de la crida a la santedat. La vida conjugal és el punt el par-tença de la descoberta de la vida com a do i de l'acollida de l'amor autèntic que, en terminologia neotestamentària, anomenem *agape*.

El matrimoni és més que un contracte. L'aliança no és un fi en si mateix. L'aliança té una finalitat extrínseca a si mateixa. El matrimoni no és tan sols la consagració de l'amor d'una parella, sinó l'acte fundador que defineix el vincle on els fills podran esdevenir i créixer. Atendre un fill, portarlo al món, compartir esperances, joies, penes, descobertes i renúncies són constitutius de la família. L'aliança conjugal és el do mutu entre dues paraules, dos cossos, dues llibertats. Aquest do no té com a fi ell mateix, sinó que tendeix a comunicar-se, a donar fruit, a donar-se a si mateix. No és solament efecte, cosa, sinó també acte, arrel.

L'home i la dona, en instituir el matrimoni, no solament posen en comú els seus béns, el teu tenir, sinó el seu ésser, la seva vida més íntima, a un grau d'intimitat tan elevat que d'ell mateix sorgeix una tercera vida. Com l'amor trinitari, l'amor conjugal dona naixença a una tercera persona, ella

mateixa, i capaç ella mateixa de do. En l'acte de la fecunditat, els esposos pares aprenen que donar la vida és rebre-la. En aquesta reciprocitat de donar i rebre, descobreixen una veritat primordial, que és d'ordre ontològic: que la vida és do en el sentit actiu (consisteix a donar) i do en sentit passiu (do donat). Experimenten, aleshores, la vida com a gràcia, la identitat pràctica entre la vida, l'amor i el do.

3.1. Una relació narrativa

La vida conjugal es construeix al llarg del temps. El vincle que uneix home i dona va experimentant transformacions i fesomies diferents segons experiències i canvis, tant endògens com exògens. No és un vincle incòlume al pas del temps, sinó que experimenta transformacions, perquè tant un com altre membre del vincle es transformen al llarg de la seva vida.

Hi ha circumstàncies noves, experiències que alteren profundament el sentit del llaç, l'arribada de la fillada i tot el que comporta, sofriments i patiments inesperats, tot plegat són canvis que configuren una nova identitat al vincle. Subsisteix, al llarg de tot aquest reguitzell d'experiències noves, una fidelitat en el compromís, que naturalment cal reafirmar i alimentar per tal que no s'esfondri en el temps.

La relació interpersonal en el si del matrimoni es veu subjecta a influències externes i internes que afecten cada vegada els diversos estadis de desenvolupament que es donen al llarg de la vida familiar. Les parelles

experimenten el flux i el reflux de la vida mateixa, els seus alts i baixos. La mentalitat del “per sempre feliços” en un permanent èxtasi no tan sols crea falses expectatives i acaba en la desil·lusió, sinó que nega la paradoxal realitat de l’amor oblatiu de donar-se i de perdonar-se, la disciplina saludable i alliberadora de l’autocontrol.

No hi ha dubte que la vida conjugal es compon de distints estadis que cada parella experimenta en el curs de la seva relació. Aquesta mentalitat de continuat desenvolupament ha de ser considerada com el necessari punt de partença per entendre el procés de relació matrimonial. Al llarg dels anys de creixement, els dos es fan distints, amb necessitats i desigs diferents. La unitat i la plenitud matrimonial poden donar-se i mantenir-se en el seu ésser si es dona un matrimoni creatiu que alimenta els valors fonamentals d’atenció, empatia, respecte, igualtat, confiança i compromís.

Cal una espiritualitat de la fermesa dels llaços.

Cal una espiritualitat de la fermesa dels llaços. Això significa una espiritualitat de la permanència en l’amor, que compregui, d’una banda, el coratge de ser cònjuge i, de l’altra, i parlant en termes cristians, que tingui la saviesa de la creu.

2 2 A part dels desigs i els estils de vida de cada parella, existeix l’element es-

piritual que incentiva i fa possible l’autoconeixement i l’autodonació. Només la fe autèntica possibilita la transformació i l’autorevelació. La paradoxa de la creu –autoentrega i autodonació– evidencia la futilitat d’autorealització humana. La religió no és, en cap cas, una garantia d’èxit, però sí una crida seriosa a la fidelitat.

3.2. Una relació de permeabilitat

Si hom es pren seriosament el sentit de la paraula donada, la de la unió carnal, la de l’amor, només es pot concebre l’aliança conjugal com la trobada de dues històries, la interacció entre dues narracions. El sí a la pregunta: ¿Vols ser el meu espòs/ vols ser la meva esposa? Crea una relació de mútua pertinença, en el sentit de que cadascun consenti a tenir dins de l’existència de l’altre un lloc irremplaçable i que es doni la relació recíproca. Aquest sí compromet la vida de la persona fins a un nivell tan profund de responsabilitat que comporta un camí irreversible.

Si considerem el nosaltres conjugal, la vida comuna a la qual el mutu consentiment dona naixença, som davant d’una doble alternativa: o bé aquest nosaltres és el resultat de la interacció entre dues complexions físiques, dues històries, dos conjunts de determinacions; o bé és el lloc d’una revelació, d’una donació, de l’entrada vers una nova dimensió de la vida i de l’amor, en un nou dinamisme de transcendència que, en la fe, reconeixem com el de la gràcia, o el de l’agape, o el de l’Esperit.

3.3. Una relació de comunicació

La comunicació és la saba de la relació interpersonal de la parella. Hi ha distints graus de realització en la relació, perquè creix o decreix en la mesura en què ho fa l'activitat participativa de la parella. Aquesta comunió és un repte que posa de manifest la pròpia intransferible individualitat de cadascú d'una banda i, de l'altra, apareix com a do de si que ha de ser reconegut com a tal per l'altre cònjuge. El pla de la comunicació interpersonal en el si de la vida conjugal es veu profundament interpretat a la llum de la història de la revelació de Déu.

La comunicació és la saba de la relació interpersonal de la parella.

La revelació és un esdeveniment de l'incondicional amor de Déu, manifestat al llarg de la història, de diverses maneres, en fets i paraules, a la humanitat. Déu surt a l'encontre del seu poble i, en la trobada, el poble pot conèixer el que Déu pot fer per ell. En la participació de la realitat viva de Déu, el poble participa de l'eterna veritat que té lloc en el ple desenvolupament de la seva potencialitat per a ser. Aquesta participació s'actualitza en el misteri del culte, atès que el culte és revelació i autodonació. Com també ho és el matrimoni.

Les formes de comunicació en l'Escriptura com en la relació matrimonial són infinites. Però en ambdós casos, les analogies condueixen a les mateixes característiques: diàleg, comunió, presència i energia.

El diàleg és vital en tota relació interpersonal. La seva importància sorgeix de l'estructural dialògica del home. Martin Buber senyala que la comunicació està intrínsecament unida a la realitat de Déu i que és com un camí cap a Ell. El resultat del diàleg és la comunió profunda. La comunicació de la vida i de l'amor es mantenen mitjançant la comunicació de l'esperit i del cos. Relació que exigeix una total llibertat i transparència espiritual. I pot veure's compromesa per pressions externes i internes ambigüitats. De nou, la Revelació ens presenta un diàleg de comunió, ja que la Revelació, de fet, és la comunió personal en la qual Déu recrea la llibertat i el valor de la persona i possibilita la trobada amb els altres i amb Déu mateix. Déu és la definitiva possibilitat de comunió de la parella i se'ns presenta com la més reveladora metàfora de l'autodonació de Déu al seu poble.

La presència és un mode de comunicació. Estar junts, tot i no parlar junts, reforça la relació amorosa que, a la vegada, genera una atmosfera de comunicació. Es tracta d'una presència que pot causar profundes emocions, perquè el llenguatge corporal és la forma més original de comunicació humana. Els cònjuges estan presents l'un amb l'altre de manera eminent per mitjà del seu vincle d'amor i del seu compromís. Presència en les interac-

cions quotidianes. Presència salvífica, ja que els cònjuges, mitjançant el compromís, participen de la concreta i amorosa intimitat de Déu.

Finalment, la comunicació és energia, perquè és sempre una força dinàmica, una realitat que revela la persona i l'afecta. Un dels grans dons que Déu ha donat als esposos és el poder de donar-se la vida l'un a l'altre. Mitjançant la paraula, els esposos poden comunicar-se la vida o destruir-la.

Aquesta teologia de la revelació, aplicada a l'art de la comunicació, crea un espai molt rellevant per a la teologia de l'espiritualitat matrimonial: la comunicació com a poder creatiu de la perfecció. Així com la paraula de Déu exigeix fe i confiança, la comunicació en el matrimoni només és possible amb empatia i amor.

3.4. Una relació de complementarietat

El matrimoni, tal i com és concebut en l'humanisme cristià, és la relació fidel entre home i dona convertida en un vincle que té dimensions sacramentals. És la interacció entre la dimensió femenina i masculina, la trobada complementària entre dos universos de pensament i de sensibilitat. La interacció sexual masculí-femení no és irrellevant en el vincle conjugal, sinó que és un dels seus elements constitutius.

“Creà l'home i la dona” (Gn 1, 27). La diferència entre els dos sexes apareix com el cimal de la creació. La

La diferència entre els dos sexes apareix com el cimal de la creació.

sorpresa d'Adam davant d'Eva (Gn 2, 23) ressonarà fins a la fi dels temps. L'amor és l'única benedicció que hem conservat del paradís terrenal, tal com suggeria una antiga litúrgia del matrimoni. La humanitat és formada d'homes i dones, cridats al trobament i a la comunió; aquesta condició és una possibilitat, però és també font de joia i a vegades de sofriment.

La diferència sexual, inscrita en la carn, té ressò en tot l'ésser humà. La sexualitat representa una energia humana fonamental. És font d'un potent instint, de desig i de plaer. En l'ésser humà, pot humanitzar-se i esdevenir el lloc de reconeixement de l'altre, del trobament i de l'amor. Només si la carn es va revestint lentament de l'esperit es pot, progressivament, humanitzar la sexualitat. Està al servei del do de si mateix i de l'acolliment de l'altre en l'amor, que caracteritzen el matrimoni. Allò que, de bon començament, estava marcat per un instint de gaudir i de dominació esdevé camí de comunicació i de trobament, cos i ànima. El mateix plaer, en lloc de tancar-se en si mateix, pot traduir la comunió de persones en la joia. Per als cristians, l'energia humana de la sexualitat és assumida pel poder de la gràcia.

La sexualitat, lloc de trobament de la carn i de l'esperit, és també lloc de

febleses que pesen sobre la nostra llibertat. Si hi ha un terreny on la llibertat i l'equilibri es van conquerint a vegades lentament i difícilment, és el de la sexualitat. Aquí cal recordar el significat del progressiu alliberament de la llibertat. En un sentit genuïnament cristià, la llibertat no es limita a la facultat d'escollir entre dues o més opcions, sinó que té com a terme final el lliurament totalment a l'altre, l'alliberament de l'*ego*. En la vida conjugal, aquest moviment d'alliberament té un gran àmbit de desenvolupament. Qui estima vertaderament l'altre, no busca l'altre per a la pròpia satisfacció, sinó que busca l'altre per fer-li un bé, per cercar la seva plenitud.

La diferenciació sexual no és accidental en la vida conjugal. Fonamentada, més aviat, la impossibilitat de l'ésser humà de realitzar-se autènticament i lliurement sense l'acceptació de l'altra manera de ser, femenina o masculina. En aquesta profunda perspectiva està arrelat l'amor conjugal. Determinar una essència metafísica de l'amor, independentment de la diferenciació sexual, seria falsejar la significació i profunditat de l'amor conjugal.

La unitat del cos i l'esperit per mitjà de l'amor requereix sobretot una constant acceptació del tu en la vida quotidiana, exigeix la maduresa de l'afectivitat. Contràriament, l'intercanvi sexual perd el seu significat, cau en l'ambigüitat del desig, no existeix ja aquella singularitat que expressa

l'elecció d'un entre tots. L'amor tendeix a la presència total, però aquesta és inesgotable, va sempre més enllà. L'amor es fa promesa i es viu com a fidelitat. L'instant de la unió es projecta cap al passat i cap al futur de l'ésser estimat. Ha d'assumir aquest risc. És un llaç amb força dinàmica, que s'empobreix amb qualsevol garantia exterior que no sigui la mateixa llibertat que estima.

El sentit de la sexualitat no es redueix a la procreació.

El sentit de la sexualitat no es redueix a la procreació, sinó que expressa en primer lloc el reconeixement amorós de l'altre en la seva alteritat i singularitat; però la procreació és el fruit d'aquest amor i subratlla el valor d'universalitat que implica la més personal de les experiències.

3.5. Fidelitat, confiança, lleialtat

La nostra cultura és una cultura de la dissociació. Es constata pertot la fragilitat dels vincles humans, la precarietat de les relacions i dels compromisos. Zygmunt Bauman utilitza la metàfora de l'amor líquid per referir-se a les relacions amoroses en la societat postmoderna.³

3. Z. BAUMAN, *Amor líquido. Acerca de la fragilidad de los vínculos humanos*, Fondo de Cultura Económica, Madrid, 2005. En aquest estudi, aquest conegut analista estudia la por a establir relacions de fidelitat al llarg del temps, més enllà de les simples connexions.

El vincle s'interpreta com a privació de llibertat. Intel·lectualment, l'actitud dominant és l'anàlisi, terme que significa deslligar (del grec *ana-luein*). Aplicada a la família, aquesta cultura de la dissociació té expressions molt visibles: dissociació entre sexualitat i procreació, entre procreació i paternitat, entre paternitat i conjugalitat, entre conjugalitat i família. Fins i tot es distingeix, a l'hora present, entre paternitat biològica, paternitat legal i paternitat educativa.

En el cor del sí conjugal entès com consentiment total a l'altre tot sencer hi ha un acte de fe. Aquest terme, com se sap, és la traducció del llatí *fides*, que sant Agustí utilitza per dir un dels tres béns del matrimoni i que a la vegada es pot traduir per tres termes que tenen una relació evident amb la fe.

El primer sentit és la fidelitat o, més precisament, la lleialtat envers la paraula donada. El segon és la confiança, l'acte de fiar-se de o per utilitzar una expressió de Charles Péguy, la *fiance*. Un acte d'aquest tipus és tot el contrari de la por. No cal dir que avui en dia la por és un obstacle fonamental al compromís, igual que una de les seves arrels principals. El drama és que la por, tal com diu Viktor Frankl, "realitza el que tem". La nostra cultura no ajuda a superar la por; no incitar a superar-la, sinó més aviat a protegir-se'n. Proposa seguretats, garanties,

proteccions; invita a calcular la sort, a calcular els riscos.

El contrari de la por és la fe. La confiança és un moviment d'abandonament, a través del qual hom es deixa portar per l'invisible, és un pas sobre el buit. És, segons, una expressió de Hans Urs von Balthasar, un acte de total entrega de si. La fe en un mateix i la fe en l'altre no poden ser el fonament sòlid d'aquesta fe. És essencial que tant l'espòs com l'esposa prenguin consciència de què la fragilitat humana és irreductible. La bona voluntat, la persona de l'altre, el lligam en si mateix no poden ser objectes de *fides* en veritat, sinó que ho ha de ser Déu, el fonament del nostre moviment cap a l'altre. Aquí estem urgits a entendre el sentit de la paraula *fides*, que és l'acollida i el reconeixement del do de Déu.

La fidelitat conjugal pot ser un signe característic de l'amor cristià. En determinades circumstàncies, aquesta fidelitat conjugal només es pot viure amb una força espiritual que va més enllà de les capacitats humanes. En aquest cas reproduceix un dels trets de l'Aliança indefectible feta per Déu amb el seu poble en la sang de Crist.

Tot al llarg de la seva vida conjugal, els esposos han de recordar que la seva unió no és solament fruit de la seva decisió, sinó també del poder de Déu.

Mostra com el càlcul de costos i beneficis ho abasta tot, també el camp de les relacions humanes. Segons ell, l'*homo oeconomicus* i l'*homo consumens* defineixen i conformen la societat de mercat. Amb tot reconeix, també, la necessitat de superar la soledat i el desig de forjar vincles sòlids en un univers líquid com el que ens ha tocat viure.

Mantenir una aliança fidelment consisteix precisament en comprometre's en un vincle tan fort que no és reversible. Fer l'aliança és afrontar-se a un risc: de la separació no se sortirà indemne, perquè hom hi compromet el seu ésser, la seva vida íntima, la carn de la seva carn. L'aliança és un entrelligat de dues històries, l'una en l'altra. El tu ja no podrà entendre's sense el jo i el jo no podrà entendre's sense el tu. El matrimoni rau en el consentiment i és en el consentiment en el que es diu sí a aquest tipus de pertinença mútua. D'aquí que, en cas de ruptura, una part de mi se'n va amb l'altre.

Tal com diu Gabriel Marcel, dir a algú que l'estimes, significa dir: *No vull que et moris*. Jean Lacroix distingeix les unions lliures del matrimoni en 1948. "La unió lliure és el jo i el tu; el matrimoni és el nosaltres". En la unió lliure cadascú es considera com un individu separat, sobiranament independent, deslligat, no vinculat. La persona, però, no és una illa. No és un ésser sobirà: està lligat. No n'hi ha prou en dir que tenim lligams, ni que entrem en relació. Som lligams. L'atomització de l'existència correspon a una individualització de la relació de parella.

4. Relació d'amistat, de desig i de donació

La vida conjugal és, en si mateix, comunió de vida, comunicació de sentiments, emocions i pensaments, desigs i secrets, expectatives i records, en definitiva, un llaç que tot i transcendir el vincle de l'amistat, no el

nega, sinó que l'inclou en el seu dedins. La vida conjugal no és un pacte d'interessos, ni comporta una negació de la llibertat personal, sinó que és un camí d'autèntic alliberament de l'ego.

És una relació de desig, encara que no únicament de desig. Els cònjuges desitgen mútuament la seva presència, trobar-se, estimar-se, acaronar-se, formar una única carn. Cerquen una unitat total que mai no els està plenament donada. Aquest desig d'unitat forma part de l'entranya de la vida conjugal.

L'agape és una forma d'ésser.

L'agape és una forma d'ésser. És un procés creatiu. És incondicional, autodonació, sacrifici d'un mateix. El matrimoni, especialment en Joan (Jn 2, 1-12) i en Pau (Ef 5, 25 i 32) és la completa comunió que ho abasta tot i reflecteix la imatge del sacrifici nupcial de Crist. Les característiques essencials de l'amor conjugal són: amor incondicional, sacrifici atent i sempre en contínua renovació.

Diu Benet XVI: "L'evolució de l'amor cap a les seves més altes cotes i la seva més íntima puresa comporta el què ara aspiri al que és definitiu, i això en un doble sentit: quan implica exclusivitat –només aquesta persona–, i en el sentit del 'per sempre'. L'amor engloba l'existència sencera i en totes les seves dimensions, inclòs també el temps. No podria ser d'una altra manera, ja que la seva promesa apunta al

que és definitiu: l'amor tendeix a l'eternitat. Certament, l'amor és 'èxtasi', però no en el sentit d'arravatament momentani, sinó com a camí permanent, com un sortir del jo tancat en si mateix cap al seu alliberament en el lliurament de si mateix i, precisament d'aquesta manera, cap al retrobament amb si mateix, més encara, cap al descobriment de Déu".⁴

El matrimoni suscita entre els esposos una donació personal i recíproca, definitiva i oberta a les exigències d'una fecunditat responsable. El matrimoni cristià es presenta com una escola de perfecció personal i de santificació mútua. Els fills, si per una banda s'aprofiten de l'exemple dels seus pares i de les respostes que donen a les seves preguntes sobre la vida i la fe cristianes, per una altra col·laboren també a la santificació dels seus mateixos pares. La llar cristiana és un lloc de comunicació mútua de valors. Tots donen i reben.

El terme do, acompanyat del seu moviment recíproc, l'acollida, es present avui com una manera de dir l'essencial de l'amor agàpic. L'horitzó de la vida conjugal no és una vinculació enigmàtica i fugaç, sinó el consentiment a recórrer el camí de la vida per aprendre mútuament a rebre i a donar. La noció de do autèntic, és a dir, de do gratuït, més enllà de la lògica del càlcul, genera molt d'escepticisme entre els nostres contemporanis. Les ciències humanes, la psicologia sobretot, dins de la línia dels mestres de la sospita, porten a considerar

que l'interès individual regeix el món.

Des d'una perspectiva cristiana, el moviment del do veritable, del do gratuït i generós no ve de nosaltres, de nosaltres sols. No prové de l'alquímia del nostre psiquisme, de les arrels de la carn en un sentit paulí. És rebut, ve de lluny, del més alt o del més profund de nosaltres. El do és tanmateix donat. El do actiu és el fruit del passiu. Nosaltres rebem el moviment mateix a través del qual ens donem i ens donem als altres. El rebem d'un do primordial, original, creador i recreador, do que en llatí es diu *gratia*, gràcia. Es pot entendre aquest do com l'agape, l'arrel del qual és Déu.

En subratllar la importància de l'agape-amor es reafirma la realitat de l'eros-amor, perquè l'agape transcendent estaria mancat de sentit sense el desig sexual de l'eros. El temor exagerat per contenir els perversos desigs dins dels seus deguts límits de sant Agustí, va mantenir durant segles el divorci entre la passió sexual, la tendresa i la intimitat d'una banda, i l'espiritualitat matrimonial de l'altra. Ja fa temps, Joseph Ratzinger escrivia: "De la mateixa manera que l'Aliança sense la creació està mancada de sentit, l'agape sense l'eros és inhumà".

Una falsa dicotomia entre la carn i l'esperit ha foradat la veritat de la creació del baró i de la dona a imatge i semblança de Déu. Més encara, ha mutilat la sexualitat humana, la capacitat d'estimar i de procrear, en un

28 4. BENET XVI, *Deus caritas est*, & 16.

sentit físic i espiritual de ser i fer. De fet, l'estructura dialògica de la intimitat sexual complementa i fa créixer l'ésser de l'home i el de la dona (éssers sexuats) i, al mateix temps, com a misteri salvador en la fe, simbolitza i realitza la unió amb Déu. L'espiritualitat matrimonial i la intimitat sexual no són enemics, perquè l'autor de la vida i de l'amor està present en la seva experiència sexual sacramental.

La intimitat manifesta la capacitat interpersonal d'una total participació de la vida, no tan sols per l'eros-passió, sinó també a través de l'altre, d'acceptació de l'altre i de donació d'un mateix.

5. La vida conjugal com a *itinerarium Dei*

L'amor autèntic és més que sentiment. El sentiment és voluble i no és prou consistent per mantenir ferm el llaç conjugal davant de les inevitables contrarietats que suposa el viure humà. L'amor no és el deure, però quan és viscut autènticament inclou determinades obligacions i preceptes que van més enllà del pur interès personal.

Diu Benet XVI: “Els sentiments vénen i van. Poden ser una meravellosa espurna inicial, però no són la totalitat de l'amor. Al principi hem parlat del procés de purificació i maduració mitjançant el qual l'eros arriba a ser totalment ell mateix i es converteix en amor en el ple sentit de la paraula. És propi de la maduresa de l'amor que abasti totes les potencialitats de l'home i inclogui, per així dir-ho, l'home mateix en la seva integritat”.⁵

Qui estima amb el cor net d'interessos, vetlla per l'altre, però no entén aquest estat de vetlla com un deure, ni com una imposició, menys encara com una forma d'alienació, sinó com una expressió del seu sentir més profund cap a l'altre. L'amor que fonamenta la vida conjugal és un desig purificat per la lògica del do, una entrega sense límits, ni càlculs, una aposta per l'altre que no coneix cartes d'assegurança.

“El matrimoni –diu Benet XVI– basat en un amor exclusiu i definitiu es converteix en la icona de la relació de Déu amb el seu poble i, viceversa, el mode d'estimar de Déu es converteix en la mesura de l'amor humà”.⁶

5. Ibídem, & 18.

6. Ibídem, & 11.